

Αναμνήσεις από την προπολεμική Γ.Σ.Α.

από τον Ευγένιο Σαντορίνη (1940)

Με μεγάλη χαρά απευθύνομαι μέσω των φιλόξενων αυτών σελίδων σαν τέως μαθητής και απόφοιτος της προπολεμικής Γερμανικής Σχολής των ετών 1929-40 στους απόφοιτους της νέας Γ.Σ. Από την εποχή αυτή σχετικά λίγα είναι γνωστά σήμερα μετά πάροδον ετών σχεδόν ετών, Ξένους και εμφύλιους πολέμους, Κατοχή, λόγω προχωρημένης ηλικίας όλων μας, διασποράς στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και θανάτου πολλών καθηγητών και μαθητών. Νοσταλγούμε τα περασμένα και ευτυχή χρόνια της παιδικής μας ηλικίας που μας προετοίμασαν για την άγνωστη και υπεύθυνη ζωή που ήταν μπροστά μας.

Η προπολεμική Σχολή διέφερε πολύ σημαντικά από την σημερινή μεταπολεμική στο ότι ήταν ίδρυμα απολύτως ίδιο με τα εντόπια σχολεία της Γερμανίας, δηλ. ήταν σχολείο πάρμενο μονοκόμματο μέσα από τη Γερμανία και βαλμένο χωρίς καμμία αλλαγή στην Αθήνα. Όλα τα μαθήματα, εκτός ολίγων που γίνονταν στα ελληνικά, εδιδάσκοντο γερμανικά, ήτοι γερμανική γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία, βιολογία, μαθηματικά, φυσική, χημεία, μουσική, γυμναστική, χειροτεχνία, σχέδιο. Υποχρεωτική γλώσσα ήταν τα γερμανικά. Υπήρχε μάλιστα ειδική βαθμολογία για την αποκλειστική χρήση της γερμανικής (Deutschsprechen), α-κόμη και στα διαλείμματα! Ελληνικά εδιδάσκοντο μόνο τα αρχαία, νέα, ελληνική ιστορία, θρησκευτικά και στις δύο τελευταίες τάξεις ψυχολογία, ηθική και λογική.

Κατόπιν του γνωστού νόμου περί Ξένων σχολών μεταξύ 1930/31 και 1933/34 αποκλείσθηκαν από τη Γερμανική Σχολή όλα τα παιδιά ελληνικής ιθαγένειας και ξαναμπήκαν ελάχιστα το σχολικόν έτος 1933/34 και περισσότερο το 1934/35. Λόγω της γερμανοφώνου οικογένειάς μου έγινε για μένα εξαίρεση και έτσι ήμουν επί τρία χρόνια ο μόνος Έλληνας μαθητής στη τάξη μου, ίσως δε και σ' ολόκληρη τη Σχολή. Ομοίως ήμουν και ο μόνος μαθητής της τάξεώς μου που μαζί με την Ελβετίδα Verena Huber περάσαμε ανελλιπώς και χωρίς διακοπή όλες τις τάξεις από την πρώτη μέχρι το απολυτήριο (1929-40). Κατώτέρω δίνω λεπτομέρειες για κάθε τάξη που πέρασα.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΤΑΞΗΣ

Οι τάξεις με τις τότε χρησιμοποιούμενες για τα γερμανικά γυμνάσια λατινικές ονομασίες, ήσαν όπως αναφέρονται παρακάτω. Η τελευταία τάξη ονομάζονταν Prima για τους Γερμανούς τελειόφοιτους και «ογδόη» για τους Έλληνες.

Ώρες διδασκαλίας ήταν 8.00-8.45, 8.55-9.40, 9.50-10.30, 10.45-11.30, 11.45-12.30 και 12.40-13.20. Μετά την Sexta ή Quinta υπήρχαν και απογευματινά μαθήματα, στις

ανώτερες τάξεις μέχρι 3 απογεύματα την εβδομάδα, ως εξής: 15.30-16.10, 16.20-17.00 και 17.10-17.50.

1. Klasse, 1929-30. Διευθυντής της Σχολής μέχρι το 1932-33 ο Herr Hell. Λόγω του μεγάλου αριθμού και των Ελλήνων μαθητών, η τάξη διαιρέθηκε σε τρία τμήματα: 1A, 1B και 1C. Οι Klassenlehrer ήταν αντιστοίχως η Frl. Josefine Eisenreich, ο Herr Josef Hampf και η Frl. Hilsenbeck, η τελευταία και δική μου δασκάλα στην 1C. Συμμαθητές μου, μεταξύ πολλών άλλων, οι Δημ. (;) Λάϊος, Μαρία Δελαγραμμάτικα, Ασπασία Χοϊδά, που σαν Ελληνόπουλα, έφυγαν στο τέλος του σχολικού έτους συνέπεια του νόμου περί Ξένων σχολών. Όσοι συνέχισαν στη δεύτερη τάξη ήταν οι Παύλος Ιωαννίδης (Κύπριος), Verena Huber, Wolfgang von Kieseritzky, Oskar Heberlein, εγώ και άλλοι.

2. Klasse, 1930-31. Οι τρεις προηγούμενες τάξεις συνεπύχθηκαν σε μία. Klassenlehrer ο ανωτέρω Hampf. Νέος μαθητής ο Pierre (;) Petitmermet, υιός Ελβετού διπλωμάτου. Ελληνίδα καθηγήτρια η δις Κωνσταντινίδου με ανάγνωση την Οδύσσεια σε μορφή παιδικού διηγήματος. Θυμάμαι την απορία μου με τους... Λωτοφάγους, τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη!

3. Klasse, 1931-32. Klassenlehrer ξανά ο Hampf. Νέος καθηγητής ο κος Δημάρατος με όμοιο ανάγνωσμα της Ιλιάδας. Νέοι συμμαθητές: Gustav Walther, Marga Ventenni, Miriam Preston και Emmanuel Pölt.

Sexta, 1932-1933. Ο καθηγητής Dr. Werner Preibisch αναλαμβάνει καθήκοντα αναπληρωτού διευθυντού στο δεύτερο εξάμηνο από τον Hell. Τον Γενάρη του 1933 κυβέρνηση Χίτλερ στη Γερμανία, που έλαβε τον επόμενο χρόνο ριζικά μέτρα απομάκρυνσης μερικών άριστων Γερμανοεβραίων καθηγητών. Klassenlehrerin Frl. Dr. Schäfer. Στοιχεία γερμανικής μυθολογίας με τους σκοτεινούς, βαρβάρους, νορδικούς θεούς που μ' εφόβησαν. Στοιχεία αριθμητικής και γεωγραφίας με τον Josef Heichele. Ελληνική μυθολογία με τη δίδα Ειρήνη Φίλτσου. Νέοι συμμαθητές: Γιολάντα Τερέντσιο, Χαρίκλεια Μπαλτατζή, Willi Breischa, Maritsa Choisy, Rolf Reif, Peter Rietz, Hans Kaleja, Hans Schmeikal, Odette Gredinger, Sylvio Calamaro και Christian Queisser.

Quinta, 1933-34. Νέος διευθυντής μέχρι το 1944 ο νεοφερμένος από τη Γερμανία Prof. Dr. Alfred Romain, προέχων μέλος του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος και έμπιστος του νέου καθεστώτος. Klassenlehrerin η Frl. Dr. Erna Vohsen, γερμανικά με τον Dr. Ernst Lichtenstein. Νέα μαθήματα: Γαλλικά με τον Dr. Werner Preibisch, αριθμητική

(κλάσματα) με την Vohsen, βυζαντινή ιστορία με την δίδα Φίλτσου και γεωγραφία της Γερμανίας. Νέοι μαθητές: Γιάννης Τρύφων, Λευτέρης Κοτζαμάνης, Karl Wilhelm Romain, Bruno Hotze. Απολύθηκαν οι Vohsen, Preibisch και Lichtenstein στο τέλος του έτους.

Quarta, 34-35. Klassenlehrer και γερμανικά με τον Hans Wende. Μαθηματικά (δεκαδικά κλάσματα) με την FrI. Ursula Groos. Γαλλικά με τον Dr. Hermann Kaspar. Αρχαία και νέα ελληνικά με τον κ. Δημάρατο. Νέοι συμμαθητές: Ευάγγελος Κοφινιώτης, Γιάννης Κακαβάς, Ελένη Δεσποτάκη, Ασπασία Χοϊδά, Λέλα Σακελλαρίου, Ελένη Γεωργοπούλου, Χριστίνα Μαλανδρινού και Fritz Baronigian. Το ζεύγος Wende απέκτησε τον Μάρτη 1935 γιο ονόματι Peter προς μεγάλη χαρά των συμμαθητριών μας.

Untertertia, 1935-36. Klassenlehrer και γερμανικά ξανά ο Wende. Μαθηματικά με τον Paul Lauth. Νέοι συμμαθητές: Θέμος Πάνος, Φιλοκίτης Κυριαζόπουλος, Ralph Beyer και Elisabeth Hoffmann.

Obertertia, 1936-37. Klassenlehrer και γερμανικά ξανά ο Wende. Νέα μαθήματα: Φυσική (θερμότητα) και μαθηματικά (εξισώσεις με δύο αγνώστους, γραφικές παραστάσεις με δύο άξονες) με τον Lauth. Λατινικά (Regina rosas amat!) με τον Wende. Στα γερμανικά το δράμα Wallenstein του Schiller και διηγήματα του Eichehoff. Αρχαία ελληνικά (Ηρόδοτο και Κύρου Ανάβαση) με την αγαπητή δίδα Ρίτσα και τότε Αναστασιάδου. Νέοι συμμαθητές: Αλεξάνδρα Σκέφερη, Ειρήνη Λύτρα, Ρίτα Ζέρβα, Σοφία Αρσλάνογλου (από τη Γ.Σ. Θεσσαλονίκης), Έφη Κομνηνού και Hans Kögler.

Untersekunda, 1937-38. Νέος υποδιευθυντής της Σχολής ο Dr. Hermann Kaspar. Klassenlehrer, γερμανικά, ιστορία και λατινικά ο Dr. Georg von Reutern με διηγήματα του συμπαθούς Storm, ποιήματα του φιλέλληνα Wilhelm Müller και απολογία του Σακράτους σε γερμανική μετάφραση. Αρχαία με τον κ. Αγγελόπουλο, θρησκευτικά με τον κ. Φαρδούλη, μαθηματικά (δυνάμεις και δευτεροβάθμιες εξισώσεις, Πυθαγόρειο θεώρημα) με τον Lauth. Χημεία και οπτική με την FrI. Maria Moseke. Γερμανική ιστορία: Γαλλική επανάσταση, Μ. Ναπολέον και Γερμανία μέχρι το 1870 με τον Reutern. Νέοι μαθητές: Irmgard (Ira) Acker, Walter Jesuiter και Ferdinand Wahl. Το καλοκαίρι του 1938 ο von Reutern αρραβωνιάστηκε στη Γερμανία με την Gisela von Mecklenburg.

Obersekunda, 1938-1939. Klassenlehrer και γερμανικά ο Werner Lau με μεσαιωνικά γερμανικά έπη. Λατινικά (συντακτικό, Γερούνδιο και Οβίδιο) με τον Reutern. Μαθηματικά (τριγωνομετρία και δεκαδικοί λογάριθμοι) με την Moseke. Ψυχολογία με τον Δημάρατο. Γερμανική ιστορία (Γερμανία από 1870-1914) με τον Reutern. Νέος συμμαθητής: ο Αντώνης Αντωνιάδης.

Όγδοη τάξη, 1939-40. (Τμήμα για ελληνικό απολυτήριο). Έλληνας υποδιευθυντής ο δρ. Μπόνης. Klassenlehrer, γερμανικά (Faust I και II και Macbeth σε γερμανική μετάφραση) και γερμανική ιστορία (η Δυτική Ευρώπη των Φράγκων στη Πελοπόννησο) με τον Reutern. Μαθηματικά (τριγωνομετρία) με τον Νασσόπουλο, φυσική

(οπτική, ηλεκτρισμός), χημεία και κοσμογραφία με τον Μητρόπουλο. Λατινικά (Αινειάδα του Βιργιλίου και Οβίδιο) με τον Ζήση Σούρα. Ηθική με τον κ. Μπόνη, αριστοτέλεια λογική, αρχαία, νέα και ελλ. ιστορία (19ος αιώνας μέχρι Βαλκανικών Πολέμων) με τον Δημάρατο. Νέοι συμμαθητές: Βάννα Σβορώνου, Σοφία Αναστασιάδου, Μαριέττα Ράδοβιτς, Λίνα Αιλιανού, Αλέκος Ζάννος, Λίλιαν Ζάννου, Κώστας Νεύρος, Χάρης Γεωργιάδης, Γιάννης Κροκόδειλος, Άλκης Πιερράκος (Γ.Σ. Θεσσαλονίκης), Ευγενία Λύτρα, Πάνος Ρώτας, Καίτη Προδρομίδου.

Γραμματέας του διευθυντού και ταμίας ήταν στα έτη 1934-38/39 η και μετέπειτα γνωστή και αγαπητή Μαρία Dilepna που την διαδέχτηκε μέχρι τα χρόνια της κατοχής ο Herr Jedermann.

Δεν πρέπει να ξεχασθεί εδώ και ο καμιά φορά αξύριστος κυρ Τάσος που εμάζεψε γύρω του στα διαλείμματα πολλά παιδιά που είχαν μεν χορτάσει πνευματικά, αλλά είχαν άδειο το στομάχι. Στο φορητό του τραπέζακι πουλούσε κουλούρια, τυρί κασέρι και απλά γλυκά του φούρνου με σταφίδες. Στους απένταρους έδινε και «με πίστωση» μέχρι την επόμενη!

ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Τα περισσότερα παιδιά προήρχοντο από συντηρητικές ξένες και παραδοσιακές ελληνικές οικογένειες που ενθάρρυναν τη μόρφωση και την απόκτηση χαρακτήρα των παιδιών τους. Η τάξη και η πειθαρχία στο σχολείο ήταν παραδειγματικές. Τούτο συμφωνούσε με τις απόψεις και τα αιτήματα της κοινωνίας και των δικτατορικών τότε καθεστώτων στη Γερμανία και εδώ. Στη δική μου περίπτωση ήταν στοιχείο θετικό, ώστε μετά τα πειθαρχημένα παιδικά μου χρόνια, αλλά συνάμα με ανοιχτά τα μάτια, βρέθηκα άριστα προετοιμασμένος για ζωή μέσα σε πολλές ξένες χώρες.

Καθώς φαίνεται από το σχολικό ωρολόγιο και τον μεγάλο αριθμό των Γερμανών εκπαιδευτικών της παλαιάς Σχολής, τούτη ήταν κατά το ελάχιστον τοις εκατόν γερμανική και όχι ελληνική Σχολή. Τους Γερμανούς συμμαθητάς τους παρασκεύαζε άριστα για επιτυχή ζωή στη Γερμανία. Πολλούς από μας τους Έλληνες όμως μας έβγαλε καλομορφωμένους μεν, αλλά κατά το ήμισυ Γερμανούς. Ελληνικό φρόνημα απέκτησα στις 28 Οκτωβρίου 1940 και στην Κατοχή.

Το σχολικό πρόγραμμα στις φυσικομαθηματικές επιπτώσεις υστερούσε σημαντικά εν συγκρίσει με τα γαλλικά και ελληνικά γυμνάσια, όπου μελετούσαν τις θαναμάσιες θεωρίες της Ευκλείδειου γεωμετρίας, της άλγεβρας κ.λπ., ενώ τα γερμανικά γυμνάσια περιορίζοντο σε πρακτικές μόνο εφαρμογές σαν εύρεση εμβαδών ή υπολογισμό τόκων. Έτσι συνάντησα τεράστιες δυσκολίες προετοιμαζόμενος για εισαγωγικές του Πολυτεχνείου.

Άσχετα με την αρπακτική και ιμπεριαλιστική γερμανική πολιτική της προπολεμικής εποχής, ακόμα και στον εκπαιδευτικό τομέα σε σχολεία βρισκόμενα έξω από τη Γερμανία, Όλοι ανεξαιρέτως οι καθηγηταί μας, Έλληνες και Γερμανοί, ήσαν διαλεγμένοι και εξαιρετικής παιδαγωγικής ικανότητας και με ανώτατο ηθικό χαρακτήρα. Το ωρολόγιο των μαθημάτων δείχνει ότι η εκπαίδευση ήταν πολύ

πλατεία και βαθειά, και στην τελευταία τάξη έφθανε συχνά πανεπιστημιακό επίπεδο. Πολλοί από τους καθηγητές μας ήσαν ήδη διακεκριμένοι ή διακριθήκαν μετέπειτα. Μεταπολεμικά ο Dr. Lichtenstein έγινε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και κοσμήτωρ στο Münster. Ο Dr. Preibisch έγινε λέκτωρ σε Πανεπιστήμιο της Ιαπωνίας. Αυτός και ο Dr. Kaspar συνέγραψαν διατριβές που περιλαμβάνονται μόνιμα τη βιβλιοθήκη του αμερικανικού Κογκρέσσου, της μεγαλύτερης του κόσμου. Ο von Reutern δημοσίευσε μια χαριτωμένη συλλογή περιγραφών ελληνικών τοπίων από αρχαίους ιστορικούς υπό μορφή σύγχρονου ξεναγού με τα αρχαία κείμενα και γερμανική μετάφραση. Ο Rottke έγινε διευθυντής της Γ.Σ. Θεσσαλονίκης. Η δις Φίλτσου ίδρυσε δικό της εκπαιδευτήριο. Ο Δρ. Μπόνης έγινε καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και ο Σούρλας γυμνασιάρχης. Ο Lau υπηρέτησε στο γερμανικό στρατό και διακρίθηκε με ανώτατο παράσημο ανδρείας, του ιππότη του Σιδηρού Σταυρού. Σε όλους τους καθηγητές μας χρωστάμε πολλές ευχαριστίες για τις προσπάθειές τους να μας κάνουν χρήσιμους και ανεξάρτητους ανθρώπους.

Τραγική τύχη είχαν τα θύματα του εθνικοσοσιαλισμού. Ο καθηγητής Brink, μετά την επιστροφή του απ' την Ελλάδα, αυτοκτόνησε στη Γερμανία Για πολιτικούς λόγους. Μεταξύ των καθηγητών μας εξέχουσα θέση είχαν και οι εξής Γερμανοεβραίοι που απολύθηκαν το 1934: Η Dr. Vohsen αναγκάστηκε ν' αρχίσει καινούργια ζωή στην Αγγλία. Ο Dr. Preibisch, άνθρωπος πραγματικά ευρωπαϊκής μορφώσεως και καρδιοπαθής, υπεβλήθη σε σωστή οδύσσεια, ώσπου να βρει θέση σε Πανεπιστήμιο στην Ιαπωνία όπου και απέθανε μεταπολεμικά. Ο Dr. Lichtenstein

ταλαιπωρήθηκε παραδίδοντας ιδιαίτερα μαθήματα στην Καβάλλα και την Αθήνα. Όλοι αυτοί ζούσαν επί χρόνια απομονωμένοι σαν ανεπιθύμητοι και ύποπτοι πρόσφυγες στη στενή και καχύποπτη τότε Ευρώπη με μια βαλίτσα, χρήματα από τη μία μέρα στην άλλη και άγνωστο το αύριο.

Πρόωρα σκοτώθηκαν στον πόλεμο οι καθηγητές von Reutern, Nordmann και Lauth και οι συμμαθητές, συχνά μόλις εικοσαετείς, Josef Just, Hans Kaleja, Hans Kögler, Christian Queisser και Rolf Reif. Στα Δεκεμβριανά βρήκε φρικτό θάνατο η Ευγενία Λύτρα και το 1948, μόλις διπλωματούχος μηχανικός, απέθανε ο Ευάγγελος Κοφινιώτης. Αυτά όσα μας είναι γνωστά μέχρι το 1950. Σ' όλους θ' άξιζε να ζήσουν περισσότερο.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Ευγένειος (Genio) Σαντορίνης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1923. Από 1929-40 μαθητής της Γερμανικής Σχολής. 1942-48 σπουδαστής του Ε.Μ. Πολυτεχνείου. 1948 δίπλωμα αρχιτέκτονος. 1948-50 θητεία στο Π. Ναυτικό. 1951-54 αρχιτέκτων στην Κ.Τ.Α.Μ. της Ν. Υόρκης στο γραφείο Αθηνών. 1954 στον Καναδά, 1955 μέχρι σήμερα τις ΗΠΑ σε προάστιο της Ουάσιγκτον. Εργάστηκε σε πολλές πόλεις των ΗΠΑ και σε πολλές χώρες της Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης. Τώρα πια συνταξιούχος ζει με τη σύζυγό του και τρεις κόρες στη Bethesda. Θα χαρεί πολύ να λάβη ειδήσεις και να κάνει επαφή με φίλους και παλαιούς συμμαθητές.

Στην εξής διεύθυνση:

Eugene Santorini

6218 Lone Oak Drive

Bethesda, Maryland 20817

ΗΠΑ/USA